

"Ετσι μοῦ φαίνεται σὰ νὰ εἶχα μόλις χθὲς τελειώσει τὸ διάβασμα τοῦ βιβλίου στὴ Λεντροστοιχία τῶν Στεναγμῶν σὶν ἀνακτορικὸ κήπο τοῦ Ντύσελντορφ, καὶ νιώθω ἀκόμα τὴν καρδιά μου συγκινημένη ἀπὸ θαυμασμὸ γιὰ τὶς πράξεις καὶ τὰ πάθη τοῦ μεγάλου ἱππότη. "Εμεινε ἀραγε ἀμετάβλητη ἡ καρδιά μου ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸ, ἢ μήπως, ἀφ' οὗ ἐγραψεν ἓνα μυσηριώδη κῆλο, γύρισε πάλι στὰ αἰσθήματα τῆς παιδικῆς ἡλικίας; "Ισως νᾶγινε τὸ τελευταῖο: γιὰτὶ θυμᾶμαι πῶς, στὶς διάφορες ἐποχὲς τῆς ζωῆς μου, μοῦ εἶχε κάνει τὸ διάβασμα τοῦ "Ἄδν Κιχώτη,, κάθε φορὰ καὶ διαφορετικὴ αἴσθησι. "Όταν ἐφτάσα στὸ λουλούδι τῆς ρεανικῆς μου ἡλικίας, καὶ δουτοῖσα ἰαμαθὰ μου χέρια μέσα στὶς τριανταφυλιὰς τῆς ζωῆς, καὶ σκαρφάλαμα σποὺς πιδ ἡγλούς θράχους γιὰ νὰ ζυγῶνω περισσότερο τὸν ἥλιο, καί, τὶς νύχτες δὲν ἠντρενύμουναι ἴπποι, ἄλλο παρὰ ἄητους κι ἄγρες παρθένες: τότε ὁ "Ἄδν Κιχώτης,, ἦταν γιὰ μένα ἓνα πολὺ δυσάρεστο βιβλίον, πὸν τὸ παραμέριζα καθόρεχτος κάθε φορὰ πὸν τὸ συναντοῦσα στὸ δρόμο μου. Ἀργότερα, ὅταν ἔγινα πιά ἄντρας, συνθιδάστηκα ὁπωσδήποτε μετὰ τὸ δυστυχισμένο ὑπερασπιστὴ τῆς Αουλουινέας, κι ἄρχισα νὰ γελῶ μαζί του. "Ο δόλιος ἀνθρωπος εἶναι ἓνας παλαβὸς, εἶεγα. Μολαταῦτα, εἰναι παρὰξενον, ὁ ὅλος τοὺς καιροὺς τῆς ζωῆς μου, μετὰ κληροῦσαν οἱ σκιὲς τοῦ ξεροαγνιστοῦ ἱππότη καὶ τοῦ παχιοῦ τὸν ἱπποκόμον, πρὸ πάντων κάθε φορὰ πὸν ἔβλεπα τὸ δρόμο μου νὰ χωρίζεται, μπρὸς μου, σὲ δύο. "Ετσι θυμᾶμαι πῶς, ὅταν ταξίδευα γιὰ τὴ Γαλλία, καθὼς ἔπνθησα κάποιο πρωτὶ, μέσα σ' αὐτὴν, ἀπὸ ἓνα παραγμένο ἕπνο, εἶδα μέσα στὴν πρωινή καταχνιὰ, δύο πολὺ γνωστές μου μορφές, νὰ θαδίζονιν κοντὰ μου καθάλα: κ' ἡ μιὰ, στὰ δεξιά μου, ἦταν ὁ Ἄδν Κιχώτης ἀπάνω στὸν φανταστικὸν του Ροοινάντε, καὶ ὁ ἄλλος, στὰριστερὰ μου, ἦταν ὁ Σάντος Πάντος ἀπάνω στὸν πραγματικὸν του γραφῆ. Εἴχαμε ἀκριβῶς ὑτάσει στὰ γαλλικὰ σύνορα. "Ο εὐγενικὸς ἱππότης ἔσκυψε γεμάτος σεβασμὸ τὸ κεφάλι του μπροστὰ στὴν τριχρωμὴ σημαία πὸν κυμάτιζε ἀπέναντί μας, ἀπάνω στὸν ὑψηλὸ πάσσαλο τῶν συνόρων, ὁ καλὸς Σάντος χαϊρέτησε μετὰ ἓνα κάπως ηρωικότερο κούνημα τῆς κεφαλῆς του τοὺς πρῶτους Γάλλους χωροφύλακες πὸν συναντήσαμε λίγο παραπέρα. Στὸ τέλος ὅμως τράβηξαν μπρὸς καλπάζοντας κι οἱ δύο μου φίλοι, καὶ τοὺς ἔχασα ἀπὸ τὰ μάτια μου, καὶ μόνο πὸν καὶ πὸν ἄκουγα ἀκόμα τὸ ἐνθουσιώδη χλιμίντισμα τοῦ Ροοινάντε καὶ τοὺς καταφατικὸς ἰόνους τοῦ γραφῆ.

Εἶχα τότε τὴν ἰδέα πῶς τὸ γελοῖο τοῦ Δονκιχωτισμοῦ ἦταν σὶν πόθο τοῦ εὐγενικοῦ ἱππότη νὰ ξαναζωτανέψει μιὰν ἀπὸ καιρὸ πεθαμένην ἐποχὴ, καθὼς καὶ στὴν ὁδνηρὴν ἐπαφὴ τοῦ φτωχοῦ του κορμιοῦ, καὶ μάλιστα τῆς ράχης του, μετὰ τὴν πραγματικότητα τῆς συγκρινεῖς ἐποχῆς. "Αχ, ἀργὸ ἔστι διδάχτηκα πῶς εἶναι ἄλλο τόσο ἀχάριστο τρέλα τὶ νὰ γενεῖνουμε νὰ φέρομε τὸ μέλλον στὴν ἐποχὴ μας πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν καιρὸ σου, ὅταν γι' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα ἐναντίον στὰ σκληρὰ συμφύρονα τοῦ σήμερα δὲν ἔχομε, παρὰ ἓνα ἀδύνατο προφάλογο, μὴ κατασασμένη πανοπλία κι' ἓνα ἄλλο τόσο σακάτικο κορμί! "Όπως γιὰ ἐκεῖνον, ἔτσι καὶ γιὰ τοῦτον τὸν Δονκιχωτισμὸ κουνάει ὁ σφοδρὸς τὸ φρόνιμο κεφάλι του. — "Όμως ἡ Δουλουινέα τοῦ Τοδόσου εἶναι ἡ ἐμορφότερη γυναίκα

αὐτοῦ κόσμου! μῦλο πὸν κείτομαι ὁ ἄθλιος ἐγὼ κατὰγίς, νικημένος, ποτὲ δὲ θὰ πάρω πίσω αὐτὸν μου τὸ λόγο — ἐμπρὸς χτυπᾶτε μετὰ τὰ κοντάκια σας, σεις ἀργυροὶ ἱππότες τῆς σελήνης, σεις μασκαρεμένοι μαγαμπέρηδες.

Ποῖος θαῦς στοχαζομὸς ὁδηγοῦσε τὸ μεγάλο Θεοβαντὲς ὅταν ἔγραψε τὸ μεγάλο του βιβλίον; "Ηθελε μονάχα νὰ πολεμήσει τὰ ἱπποτικά μνηστορήματα, πὸν τὸ διάβασμά τους κυριαρχοῦσε στὴν ἐποχὴ του μετὰ τὴν δυνάμη στὴν Ἰσπανία, πὸν κάθε ἐκκλησιαστικὴ καὶ πολιτικὴ προσπάθεια ἐναντίον τους ναυαγοῦσε; ἢ μὴν ἤθελε νὰ γελοιοποιήσει τὸ κάθε φανέρωμα τοῦ ἀνθρώπου ἐνθουσιασμοῦ γενικά, καί, κοντὰ σ' αὐτὸ, ἐδικά, τὸν ἥρωισμὸ ἐκεῖνὸν πὸν τὰ περιμένουν ὅλα ἀπὸ τὴ δυνάμη τοῦ σπαιτοῦ τους; Εἶναι φανερὸ πῶς ὁ σκοπὸς του ἦτανε μόνο νὰ σαφερίσει τὰ μνηστορήματα πὸν εἶπαμε παραπάνω, καὶ πὸν ἤθελε νὰ τὰ παραδώσει σὸν γενικὸ σαρκασμὸ καὶ νὰ παφανίσει, ῥίχνοντας φῶς ἀπάνω στὴ μορφή τους. Καὶ τὸ κατάφερε αὐτὸ μετὰ τὸν ἐξοχότερο τρόπο: γιὰτὶ ἐκεῖνον πὸν δὲν μπορούσαν νὰ κατορθώσουν μήτε οἱ συμβουλὲς τοῦ ἀμβίωνα, μήτε οἱ φροδῆρες τοῦ ὑπουργεῖου, τὸ κατόρθωσε ἓνας φτωχὸς συγγραφέας μετὰ τὴν πένα του: ἔφερε τέτοια καταστορῆσὴ στὰ ἱπποτικά μνηστορήματα, πὸν λίγο ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκγάνισιν τοῦ Ἄδν Κιχώτη, κανένας πιά δὲν ἔβρισκε γούστο σὲ εἶναι τὰ βιβλία, ὁ ὅλη τὴν Ἰσπανία, κι' οὔτε πιά τὴν πόνηκε κανένα τέτοιο. "Όμως ἡ πένα τοῦ μεγάλου τοῦ εἶναι πάντοτε μεγαλύτερη ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιο, φάνει πάντοτε πολὺ μακρότερα ἀπὸ τοὺς ἐρήμερους σκοπούς του, καὶ δίχως νὰ ἔχει πλέρια συνείδηση τοῦ τι ἔκανε, ἔγραψε ὁ Θεοβαντὲς τὴ μεγαλύτερη σάντρη ἐναντίον στὸν ἀνθρώπινον ἐνθουσιασμό. Ποτὲ δὲν τὸ ὑποπτεῖνόνταν αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὁ ἥρωας, πὸν πέρσσε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ζωῆς του σὲ πολέμους ἥρωικούς, καὶ πὸν ἀκόμα στὰ κατοπινὰ του τὰ χρόνια πολλὰς φορὲς χαιρόταν πῶς εἶχε πολεμήσει σὴ μάχη τοῦ Λεπάντο, μολονότι αὐτὴ τὴ δόξα τὴν εἶχε πληρώσει μετὰ τὸ ἀριστερὸ του χέρι πὸν ἔδχε κει χαμῶνο....

ΕΡΡΙΚΟΣ ΧΑΪΝΕ

ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΚΑΪΜΟΣ

Στὰ πεζοδρόμια μοναχὸς ξεσέγνω κορυσμένα τὰ βήματά μου πὸν ἀντηχοῦν σὸ σ' ἔρημη ἐκκληροιά, κι ὅλα μοῦ φαίνονται ἄσκημα καὶ μακρονὰ καὶ ξένα κι ἀκόμα ὁ λόγος ὁ καλὸς τῆς Εἰρωνείας θροιά.

Μέσ' σὸ σκοτάδι σὰ σκιὲς γοργοπερνοῦν ξεινάρια, ὅμως ἡ ζούλια δὲ χτυπᾶ στὴν ἄδεια μου καρδιά, καὶ ξεπνχώντας μακρονὰ κάποια κινδάρας ἄρια σιταλάει νότες θαμπερὲς σὸν πάχη στὴν βραδιά.

Στὰ πεζοδρόμια ὁλονυχτὶς γυρίζω λυπημένα χωρὶς ἐλπίδα ἢ θύμιση, χωρὶς ἀποθυμιά, ὅλα μοῦ μοιάζουν ψεύτικα, μὰ κ' ἡ ζωὴ πιδ ψέμμα,

με ξεπερνᾶ σὸν παγωνιά μὰ νεκρικὴ ἐρημιά καὶ δὲν μπορῶ νὰ ἐμπιστευτῶ τὸν ἀγνωστο καὶ μὸ μου οὔτε καὶ σὶν ἑαυτὸ μου.

ΚΡ. ΕΞΗΡΕΑΣ